

Kommunikation och delaktighet – teckenspråkets roll inom Mo Gård

Kommunikation är en grundläggande mänsklig rättighet och en förutsättning för delaktighet i samhället. Inom Mo Gård är detta en central del av verksamheten, där teckenspråk spelar en avgörande roll. Malin Gustafsson, kommunikationspedagog med inriktning på teckenspråk, har lång erfarenhet av att arbeta med språk och kommunikation inom Mo Gård. Genom sin bakgrund i teckenspråksutbildning och universitetsstudier inom svenskt teckenspråk, dövstudier, barns teckenspråkig miljö och teckenspråkslingvistik, kombinerat med praktisk erfarenhet, stödjer hon medarbetarna i att skapa en kommunikativ miljö för de boende.

ALLA KAN KOMMUNICERA – DET ÄR VÅRT ANSVAR ATT MÖJLIGGÖRA DET

Kommunikation handlar inte bara om ord utan om att förstå och bli förstådd. Inom Mo Gård möter personalen personer med kombinerade funktionsnedsättningar och olika sätt att kommunicera. Därför krävs det engagemang, kreativitet och flexibilitet för att skapa en kommunikativ miljö efter individens behov.

– För mig handlar undervisning i teckenspråk inte bara om att lära ut tecken – det handlar om att väcka nyfikenhet och skapa glädje. När medarbetarna känner sig trygga i sitt språkbruk och vågar använda teckenspråk i vardagen, då når vi fram till individerna. Den bästa språkinläraren är den som vågar, säger Malin.

TECKENSPRÅKETS ROLL INOM MO GÅRD

Mo Gård har en lång tradition av att använda svenskt teckenspråk som ett centralt stöd i verksamheten. Tidigare var målgruppen framför allt döva och hörselskadade, men idag arbetar vi med en bredare målgrupp där kommunikationsbehoven kan se mycket olika ut. Trots detta förblir teckenspråk en grundpelare, ofta i kombination med metoder som TAKK (Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation), TSS (Tecken som stöd), taktilt teckenspråk samt kommunikationshjälpmedel och bildstöd.

– Genom att använda flera olika kommunikationssätt skapas en mer individanpassad och tydlig kommunikation. Ju mer teckenspråk

medarbetarna behärskar, desto bättre kan de stärka och kombinera det med andra metoder. Hjärnan vill veta VAD som kommuniceras, vilket

får oss som arbetar inom Mo Gård att tänka på att det är viktigt HUR vi kommunicerar, berättar Malin.

Malin Gustafsson/kommunikationspedagog håller teckenspråksutbildning för medarbetare inom Mo Gård.

För personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism i kombination med andra funktionsnedsättningar krävs ofta fler strategier för att skapa begriplighet. Mo Gård arbetar därför med en helhetssyn på kommunikation, där faktorer som tydliga uttryck, anpassat språk och en tillgänglig miljö spelar stor roll. Det handlar bland annat om:

- **Hur vi uttrycker oss**
– tydlighet, korta meningar och visuella förstärkningar
- **Hur vi ger instruktioner och feedback**
– anpassat språk och visuell guidning
- **Hur vi skapar en tillgänglig miljö**
– placering i rummet, belysning och möblering

PRAKTISKA EXEMPEL PÅ HUR SMÅ FÖRÄNDRINGAR KAN GÖRA STOR SKILLNAD

Tid, plats, händelse – genom att hålla meningarna korta och fokuserade kan vi underlätta förståelsen. Exempelvis:

- **"IGÅR – SKOG – PROMENAD – RAMLA"**
I stället för:
"Igår var jag ute i skogen och promenerade, och då ramlade jag på stigen"
- **"IMORGON – TANDLÄKARE – LAGA HÅL"**
I stället för:
"Imorgon ska du till tandläkaren för att laga ett hål"

TECKEN KAN HÅLLAS KVAR
I tal försvinner orden snabbt, men ett tecken kan hållas kvar längre än talade ord, vilket förstärker budskapet. Exempelvis kan vi hålla kvar tecknet för "MAT" för att skapa tydlighet.

Med teckenspråk och stöd av teknik skapas goda förutsättningar för kommunikation.

SITTA BREDVID ISTÄLLET FÖR MITTEMOT

Hur vi placerar oss kan påverka kommunikationen positivt – att sitta bredvid någon istället för mitt emot kan minska kravet på ögonkontakt och skapa en tryggare interaktion för personer som har svårt med social interaktion eller rumsuppfattning.

Ett exempel från verksamheten som visar på vikten av lyhördhet och kreativitet i kommunikationen är när en individ ville åka till "gul + fjäder".
– Genom att koppla ihop individens intressen och tänka kreativt förstod personalen att personen syftade på en bensenmack vars logotyp föreställer en gul snäcka, berättar Malin.

RÄTTEN TILL KOMMUNIKATION OCH DELAKTIGHET

Kommunikation handlar inte bara om att kunna uttrycka sig, utan också om att ha rätten att välja att delta i samtal – eller avstå. För döva och personer med hörselnedsättning innebär detta också att få använda sitt språk fullt ut. Att tala i en teckenspråkig miljö är

inte en fullgod lösning. Varje individ ska känna sig trygg i att bli tilltalad, inte talad om.

UTBILDNING OCH KOMPETENSUTVECKLING

För att upprätthålla en hög teckenspråkskompetens erbjuder Mo Gård en stegutbildning i svenskt teckenspråk för sina medarbetare. Utbildningen innehåller inte bara nya tecken utan även teman som skapar förståelse för språkutveckling och hur kunskaperna kan överföras till det dagliga arbetet.

Mo Gårds ideologiska syn på teckenspråk har historiskt bidragit till bättre livsvillkor och en stark känsla av inkludering för många individer. Genom att fortsätta satsa på teckenspråkskompetens ger vi individerna som bor inom Mo Gård bättre möjligheter till kommunikation, delaktighet och självbestämmande.

VÅRT GEMENSAMMA ANSVAR

Att arbeta med kommunikation inom Mo Gård är en dynamisk och ständigt pågående process. Genom att förstå vikten av språkanpassning, kommunika-

tionsmiljö och individens rätt att uttrycka sig skapar vi en mer inkluderande och respektfull vardag. Med rätt förutsättningar, kunskap och engagemang kan vi möjliggöra en kommunikation som inkluderar alla – oavsett behov och förutsättningar. – Det är vi medarbetare som ska anpassa oss till individens kommunikation – inte tvärtom. Genom att vara engagerade och nyfikna kan vi ge varje individ de bästa förutsättningarna att göra sig förstådd och att förstå sin omgivning, säger Malin.

Skanna QR-koden för att läsa mer om Mo Gårds specifika kompetens!
Eller läs mer på www.mogard.se/specifik-kompetens